

Mikor a Berde-serleget magasra emelem és Berde Mózsza szelleme előtt egyházi Főtanácsunk nevében meghajlok, ürítem a serleg borát az egyházért, és minden áldozat meghozatalára kész unitárius közszellem tiszteletére!

TÖRÖK ÁRON

AZ ÚR HEGYÉN GONDVISELÉS

1Móz 19,17; 22,14

A felolvasottak hallatára két — mindannyiunk által jól ismert — ótestamentumi történet elevenedik meg lelki szemeink előtt. Az egyik Sodoma és Gomora pusztulása, a másik Ábrahám megkísértése. Mindkét történet hozzánőtt gyermekségünk óta vallásos életünkhöz és szemléletünkhöz, s míg egyfelől Isten mindenhatóságának, másfelől irgalmas és könyörületes voltának, atyai szeretetének igazolása, bizonyosságaképpen áll előttünk ma is.

Amikor ezeket a történeteket olvassuk vagy hallgatjuk, nem feledkezhetünk meg arról, hogy azokat egy közel háromezer évvel ezelőtt élő nép istenhite, vallásos felfogása alkotta meg, s mint ilyenek csodás, hihetetlenek tetsző elemeket is bőven tartalmaznak. Így nincs okunk fölényesen rámosolyogni a lehetetlennek tűnő részletekre. Ehelyett figyelmünket arra a világosan kifejezésrejutó vagy a történetek mélyén jelképesen meghúzódó eszmei mondanivalóra kell fordítanunk, mely ma — évezredek után is — megrendítően időszerű figyelmeztetés, megszívlelendő áldott tanítás az Istent kereső, vallásos lélek számára. Ez pedig egészen röviden így fogható össze: Istennek, a mi jó Atyánknak a pusztulások és próbatételek idején is gondja van azokra, akik Őt — mint azt Jézus tanította — „lélekben és igazságban imádják“. Öltalmazza és megmenti azokat, kik igaz gyermekeiként alázattal hajtának fejet akaratuk előtt, s az általa mutatott életutat járva, hívő lélekkel imádkoznak és felelősségérzettel, becsületesen dolgoznak az Ő országáért, a szeretet, békesség, egyetértés és jóakarát kiteljesedéséért a földön.

A történelem folyamán korszakalkotó változások idején sokszor kényszerült menekülésre az ember. E megrázó, idegfeszültséggel telített állapot szomorú emlékek egész sorát teremtette meg egyének és közösségek esetében egyaránt. Látszólag, felületesen ítélve meg, oknélküliek és céltalanok voltak ezek a menekülések, alapjában véve azonban — a legtöbb esetben — indokoltak, szükségszerűek és céltudatosak, mert nemcsak a félelem és bizonytalanság érzése kísérte azokat, de egy szent meggyőződés is, miszerint az életet s annak anyagi, szellemi, erkölcsi értékeit mentik át ezáltal a jövő számára a hontalanságot vállalók.

Így menekültek a hatalom és zsarnokság, a türelmetlenség és elfogultság üldözöttjei a 15. és 16. század szellemi és lelki megújulásának idején, egyrészt éppen a vallásszabadság és türelem földje: Erdély felé! Így bujdosnak a különböző népek vérbefojtott szabadságharcainak nagy vezéregyéniségei minden időben. Így indultak el a világháborúk

megriasztottjai — ki tudja hányan?! — békés otthonok tűzhelye mellől a nagyvilágba.

Minden menekülés, minden bujdosás a mélységből a magasságba vezetett. Legalábbis így hitték és remélték azok, kiknek osztályrészül jutott ez a meggondolkoztató, rendkívüli élettevékenység. A hegyre igyekeztek, a magasságokba akartak feljutni, hol — hitük szerint — védelmet talál az üldözött, sorsproblémákkal vívódó, eszményeket, álmokat; igazságot, békességet és szabadságot kereső ember.

Mindennapi életünk erőfeszítéseinek és küzdelmeinek útján csak ritkán mérjük fel, hogy a szó igazi vagy jelképes értelmében milyen óriási fontosságú szerepe van a hegynek. Gondoljunk Nóéra, kinek bárkája az Ararát hegyen kötött ki; Mózesre, kinek prófétai élete a Sinai hegyen pecsételtetett meg, s kit meghalni is a hegyre, Nébó hegyére vezérelt az Úr; Józsuéra, kinek ugyanitt teljesedett be bölcsességgel a lelke, hogy vezetésben méltó utódja lehessen nagy elődjének, s a negyven évi pusztai vándorlás után az annyira áhítozott győzelemhez juttathassa népét. Gondoljunk Salamonra, kit bölcs és tökéletes szívvel áldott meg az Isten, s ki híres templomát hálából a Jeruzsálem melletti Mória hegyén építette meg. Gondoljunk a régi görögökre, kik az Olimposzt, mint Zeusz trónját tisztelték. Figyelemreméltó e nép hitregéinek közismert hőse, Szűszifusz is, akit arra ítélnék az istenek, hogy szabadsága fejében, rettenetes erőfeszítések árán, hatalmas sziklát görgetve maga előtt, jusson fel a hegyre. Vagy miért ne szólnának népünk egyik nagy fiáról is, Körösi Csoma Sándorról, ki álmot látott valamikor, s ez az álom hívta, úzte Kelet ismeretlen világa felé, egészen a tibeti hegyek égbenyúló magaslatáig. Szerte a világon kolostorok, várak, templomok és menedékházak épültek és épülnek ma is — általunk nagyon jól ismert rendeltetéssel — a hegyen.

Ott épült hajdan Déva vára is, a csendes Maros partján s börtöncellájában fejeződött be az a hatalmas, drámai fordulatokkal teljes életküzdelem, melynek szabad vallásunkat és anyaszentegyházunkat köszönhetjük.

De mindezek mellett hadd hivatkozzam a názáreti Jézus példájára, kinek megkísértése s egyben prófétai elhivatása „igen magas hegyen“ történik a Lukács evangéliuma szerint s ki — amint arról az újszövetségi iratok tudósítanak — közel húsz esetben megy fel a hegyre imádkozni, pihenni, új erőt gyűjteni, egészben látni nemcsak a tájat, de nagyszerű küldetésének igazi lényegét és feladatait is.

Vallásos életünk útja is felfelé, a magasságok felé vezet, felülemelkedni igyekszik a mindennapok völgyekbezárló, sűrű ködön s a tiszta eszmények, igaz emberi érzések és gondolatok fennsíkjait keresi, szépségeit kutatja. Más szóval a mi hegyre való igyekvésünk egyet jelent azzal a vággyal és törekvéssel, mely állandóan többre, jobbra, Isten lényegének és akaratának teljesebb megismerésére, lényének odaadóbb imádására, egyszersmind Jézus életpéldájának megértésére és buzgó követésére indít; áldozatkészségre, egyistenhitünk bátor megvallására, türelmes felebaráti szeretetre s általános emberi feladataink önzetlen, felelősségteljes vállalására és betöltésére sarkall szüntelen.

Nem könnyű ennek a felfelé ívelő vallásos életútnak a járása, mert nem élénk simul, de bennünk fut ez az út. Kinná lombosodik sokszor nemes emberi küzdelmünk, s mi mégis azt mondjuk: ám legyen! csak

teljes emberarcunk végre megszülessen! Csak tavaszodhassunk Isten akarata szerint, s lehessünk végre az Ő boldog békesége!

Ennek a nagyszerű célnak érdekében együtt kell imádkoznunk és dolgoznunk. Én azt akarom, hogy a hegyremenekülésben, gondviselés-keresésben a mai napon is tovább vezesselek és segítslek benneteket. Szeretném éppen ezért most is kézzel — szóval megsimogatni arcotokat, lelketeket. Szeretném összehangolni szívem dobbanását a tiétekkel, hogy szálljon a magasságok felé a szeretet himnusza, az egyetértés és békeség életizé, zengő dala. Szeretném felkutatni és egyesíteni öntudatokat szikráit, akaraterőtök molekuláit, jóságotok cseppjeit, ragaszkodásokat kristályzemcséit, hitetek és imádságos életek minden áhítatát, hogy egybeolvadva, unitárius életünk általuk teljesebbé legyen s vállalhassa a hegyen épített város, az életet ízesítő só, s mindenkinek egyformán világító fény drága szerepét ma is! Ezért hívlak most is: jöjjetek velem a hegyre, hogy megmaradjatok, s az Isten oltalma, gondviselése megpihenjen rajtatok.

Tudom, hogy a hegyen is érik próbák az embert. Jézussal az élen, éppen a mi nagy eszményképeink élete, sorsa a bizonyság rá, hogy Isten közelségében sem szűnik meg minden fájdalom, nem heged be minden seb, nem hull le vállunkról és szívünkről a kereszt! De rendületlenül hiszem és meggyőződéssel hirdetem, hogy a hegyen, ahol lángragyúl az Istent őszintén áhító lelkek csipkebokra, ahol testi és lelki látásunk horizontja megnő és kitágul, ott a fájdalom nem éget annyira és életterheink hordozására, emberi feladataink teljesítésére, szent eszmények szolgálatára erőink megkétszereződnek. Isten azért, mert hiszünk benne, szeretjük és imádjuk őt, nem vonja ki emberi világunkból a szenvedést, de megtanít arra, hogy őt áldva, nevelő akarata folytán és segítségével tökéletesítsük életünket!

A hang keletkezéséhez az szükséges, hogy a hanghullámok a fül dobhártyájába ütközzenek. Amennyiben ez nem történik meg, abban az esetben csak hanghullámok maradnak, de nem jön létre hang. A szín keletkezéséhez szükséges, hogy a fényrezgések tükröződjének a szemben, különben nem jön létre szín, csupán az éter sivár rezgése marad.

Ahhoz, hogy az ember teljes életű ember legyen, az szükséges, hogy a jóság hanghullámai, a szeretet fényrezgései beleütközzenek szívébe, egész életébe és erejüknél fogva átfomálják őt és istenfiává nemesítsék. Visszaadják neki áldott lehetőségét annak, hogy önmagát egyre értéke-
sebbé, tökéletesebbé dolgozza ki!

Becsüljük meg ezt a lehetőséget, ami csak nekünk embereknek adatott, lázas igyekezettel siessünk a hegyre, hogy életünk minden körülményében részesei lehessünk egy Istenünk áldott gondviselésének. Amen.

KÖKÖSI KALMÁN

TE VAGY AZ AZ EMBER

2Sám 12,7

Két ótestamentumi „nagyembert“ fogok bemutatni, akiknek egy sorsdöntő és elhatározó találkozása szolgáltatta az alap gondolatot.

Azt hiszem, hogy Dávid királlyal kapcsolatosan mindenkinek gyermekkori emlékei vannak. Milyen rokonszenves volt a kis Dávid, amikor